

Motion till riksdagen

1989/90:Jo718

av Eva Goës och Lars Norberg (båda mp)

Lågdosstrålningens effekter

Tjernobyli har lärt oss att räkna med nya nedfall. Nu frågar vi oss inte längre om – utan när – nästa kärnkraftsolycka skall inträffa. Tjernobyliolyckan var begränsad. Bara några få procent av härdens radioaktivitet spreds.

Beräknat nedfall i Sverige av

- * cesium-137 ca 2,5 kg
- * jod-131 ca 2 g
- * plutonium något kg

I de mest drabbade områdena varnades inte folk på ett tidigt stadium för riskerna med jod, som gav den höga markstrålningen de första dagarna, pga 8 dagars halveringstid. Barn lekte i sandlådor, ungdomar krattade i trädgårdar mm. Efter ca tre veckor gick ett påbud ut om att man skulle undvika just sådana aktiviteter som ovan.

Folks oro och ångest är stor. Frågor om, varför man inte hållit barnen inomhus, varför man utsatt sina nyfödda barn för strålning, varför man inte reste till "bättre" trakter på semester, ställdes och ställs än idag. Det finns en outgrundlig sorg hos de drabbade. Ovissheten om lågdosstrålningens effekter känns oerhört betungande.

De lärde tvistar och tvistade om nedfallets farlighet. SSI:s huvuduppgift blev att lugna folket och tala om den försumbara risken. Flygkarteringen drogs in. Mätning av strontium och plutonium samt redovisning av ev. resultat, lyste med sin frånvaro och lyser än idag med sin frånvaro.

När radioaktiviteten i vilt och renkött steg, femdubblades gränsvärdena. Man justerade siffrorna efter verkligheten, den ekonomiskt godtagbara! Ett slag i ansiktet!

Bedömningen av gränsvärdets hållbarhet blir teoretisk. Teoretiskt torde belastningen på tex en same, som både drabbats av markstrålning och föda, klart överskrida gränsen för konstaterade kromosomskador och förändringar av vita blodkroppar, som kan ge ökad infektionskänslighet.

Det har påvisats att sorkar i Upplands och Gävleborgs län fått kromosomförändringar. Även de sorkar som vistats i områden med låg radioaktivitet (en femtedel av den runt Gävle) har fått kromosomförändringar. Källa: TV 21/12 1989.

Är detta tecken på att lågdosstrålningens risker inte tagits på allvar?

Lågdosforskaren Dr Petkau har i laboratorieförsök påvisat att låga stråldoser kan ha effekt per dos som är tusentals gånger större vid låg doshastighet än när samma dos ges med hög doshastighet. Eftersom stråldosen från den naturliga bakgrundsstrålningen och från kärnteknisk verksamhet, kärnkraft – kärnvapen, ofta erhålles med låg doshastighet, kan frågan vara av stor betydelse.

Lågdosstrålningens effekter i Sverige för människors hälsa – både den fysiska och psykiska – måste utredas och belysas!

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen begär att regeringen utarbetar förslag till lagstiftning om att gränsvärdet för radioaktivitet i alla livsmedel sänks,
2. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om lågdosstrålningens effekter,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om officiell redovisning av mätresultat gällande strontium och plutonium,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att återuppta flygkartering för att mäta markstrålningen.

Stockholm den 17 januari 1990

Eva Goës (mp)

Lars Norberg (mp)